

Нормативно-правове та інституційне забезпечення державного регулювання у сфері надзвичайних екологічних ситуацій

У статті висвітлюються питання формування та удосконалення нормативно-правового та інституційного забезпечення державного регулювання у сфері надзвичайних екологічних ситуацій, які регламентують питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, реагування на них, функціонування системи відповідних організаційних структур; здійснення заходів щодо поліпшення екологічної обстановки в окремих регіонах України та забезпечення екологічної безпеки в цілому.

Ключові слова: державне регулювання, захист населення, екологічна безпека, інституційне забезпечення, надзвичайна ситуація, удосконалення.

Успішна боротьба з небезпечними природними явищами, техногенними та екологічними надзвичайними ситуаціями спирається на цілеспрямовану державну політику. Чорнобильська катастрофа 1986 року, ліквідація наслідків якої триває вже двадцять два роки, і невідомо ще скільки триватиме, повінь на Закарпатті у 2001 році, після якої була розроблена схема комплексного протипаводкового захисту, і до цього часу, за браком коштів, не втілена в життя, а тепер і паводок у Прикарпатті влітку 2008 року підвели державу до серйозного переосмислення питань попередження ризиків виникнення надзвичайних екологічних ситуацій та ліквідації їх наслідків на державному та регіональному рівнях. Адже відсутність на цих рівнях виважених рішень та стратегічного курсу щодо забезпечення екологічної безпеки, спрямованих на попередження виникнення дестабілізуючих еколого-економічну рівновагу чинників, обумовили непослідовність, хаотичність та неефективність екологічної політики.

Основу впровадження екологічної політики у сфері управління природною та техногенною безпекою складають інституційне забезпечення та нормативно-правова засада діяльності. Саме через нормативно-правове забезпечення екологічної політики реалізується право громадян на задовільний стан навколишнього середовища та право впливу на формування природоохоронної діяльності, зокрема щодо надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

Правове забезпечення державної політики з питань надзвичайних екологічних ситуацій з 1991 року базується на створеній законодавчій, нормативно-правовій та методичній базі, яка регламентує питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій різного характеру [1, 2]. На даний час вона досягла загрозливого та незадовільного стану практично на всіх рівнях державного регулювання. Розглянемо ці складові нормативно-правового забезпечення окремо.

Законодавча база забезпечення державної політики з питань надзвичайних екологічних ситуацій спирається на Конституцію України. Так, основоположним законодавчим актом щодо забезпечення екологічної безпеки та підтримки екологічної рівноваги є статті 16, 50 та 92 Конституції, які декларують, що забезпечення екологічної безпеки, захист населення від надзвичайних екологічних ситуацій є обов'язком держави, при цьому кожен громадянин має право на безпечне для життя і здоров'я

Сосюра Світлана Григорівна, здобувач Ради по вивченню продуктивних сил України НАН України.

© С.Г. Сосюра, 2009

навколишнє середовище та відшкодування збитків, нанесених порушенням цього права. Здійснення цього обов'язку покладається на органи державної влади, центральні органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, які пов'язані між собою функціонально спрямованістю у розв'язанні проблем запобігання надзвичайним екологічним ситуаціям та ліквідації їх наслідків і утворюють певну організаційну систему, повноваження яких у даній сфері визначені законодавством.

Відповідно до вимог Закону України "Про цивільну оборону" [3] кожен громадянин має право на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихійного лиха та на вимогу гарантій забезпечення реалізації цього права від Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, керівництва підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування. До цього часу основними завданнями Цивільної оборони України, зокрема, є:

- попередження надзвичайних ситуацій та ліквідація їх наслідків;
- оповіщення населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний часи та постійне інформування його про наявну обстановку;
- захист населення від наслідків аварій, катастроф, великих пожеж, стихійного лиха та застосування засобів ураження;
- організація життєзабезпечення населення під час аварій, катастроф, стихійного лиха та у воєнний час;
- створення систем аналізу і прогнозування управління, оповіщення і зв'язку, спостереження і контролю за радіоактивним, хімічним і бактеріологічним зараженням, підтримання їх готовності для сталого функціонування у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часів тощо.

Здійснення цих заходів та умови залучення частин та підрозділів цивільної оборони, Збройних сил України, інших військових та спеціальних формувань до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій визначаються Президентом України і забезпечується відповідно до законів України "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру" [4], "Про аварійно-рятувальні служби" [5], "Про зону надзвичайної екологічної ситуації" [6], "Про правовий режим надзвичайного стану" [7], "Про Збройні сили України" [8].

З метою своєчасного проведення роботи, пов'язаної із запобіганням і реагуванням на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, у 1998 році постановою Кабінету Міністрів України від 3 серпня 1998 року № 1198 створено Єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, яка складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем і має чотири рівні: загальнодержавний, регіональний, місцевий та об'єктовий. Функціональні підсистеми створюються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади і під час організації робіт, пов'язаних із попередженням та/або ліквідацією наслідків надзвичайної ситуації, підпорядковуються в межах, що не суперечать законодавству, органам управління єдиної державної системи у відповідних територіальних підсистемах, які створюються в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

У рамках державного регулювання створена і постійно удосконалюється законодавча, нормативно-правова і методична бази [1, 2], які регламентують питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, реагування на них, функціонування системи відповідних організаційних структур; здійснення заходів щодо поліпшення екологічної обстановки в окремих регіонах України та забезпечення екологічної безпеки в цілому.

ЧАСТИНА 2 НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

Нормативно-правова база забезпечення державної політики з питань надзвичайних екологічних ситуацій спирається на законодавчі та нормативно-правові акти, укази Президента України, постанови, розпорядження Кабінету Міністрів України. Так, упродовж 1992-2008 років було прийнято та введено в дію близько 630 законодавчих та нормативно-правових актів, з них понад 40 законів України та 35 указів Президента України, понад 300 постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України. Серед них найбільшої ваги і значення набули закони України “Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру”, “Про аварійно-рятувальні служби”, “Про правові засади цивільного захисту”, “Про зону надзвичайної екологічної ситуації”, “Про пожежну безпеку” та “Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку державних аварійно-рятувальних служб і здійснення заходів у сфері запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру”, укази Президента України від 26 березня 1999 року № 284 “Про Концепцію захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій”, від 9 лютого 2001 року № 80 “Про заходи щодо підвищення рівня захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру” та від 27 січня 2003 року № 47 “Про заходи щодо вдосконалення державного управління у сфері пожежної безпеки, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій”, постанов Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2000 року № 1313 “Про затвердження Програми запобігання та реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру”, “Про основні засади створення в Україні підсистеми рятування і ліквідації небезпечних забруднень на воді єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру”.

Удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази постійно продовжується, процес розроблення і прийняття якої відбувається відповідно до регламенту і залежно від багатьох факторів (регламенту роботи Верховної Ради України, прийняття найвагоміших для держави законів, формування системи цивільного захисту, пошуку оптимальних її складових, їх структури, форм, управління системою). Деякі суперечності і розбіжності у законодавстві, що регламентує взаємовідносини у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій в основному, що стосується державного управління процесами захисту населення і територій, на сьогодні не дають в повному обсязі однозначно і конкретно трактувати окремі законодавчі норми. Тому теоретичні, науково-обґрунтовані засади державного управління необхідно здійснювати незалежно від того, яку назву мають її складові органи управління, з відповідними функціями, а виконувати покладені на них завдання з метою ефективного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків.

Методична база забезпечення державної політики з питань надзвичайних екологічних ситуацій спирається на затверджені урядом або центральними органами виконавчої влади нормативно-методичні документи, що визначають порядок розрахунків з кількісної оцінки щодо інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у відповідній сфері діяльності. Зокрема, це стосується таких документів, як Методика визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства (Затверджена наказом Мінекобезпеки України 27.10.1997 № 171), Методика оцінки вартості майна під час приватизації (Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України №1554 від 12.10.2000), Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру / Затв. Пост. КМУ № 175 від 15.02.2002 та № 862 від 04.06.2003. — К., 2003. — 22с., Методика розрахунку відшкодування

збитків, які заподіяні державі у результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (Затверджена наказом Мінекобезпеки від 18.05.1995 № 38), Методика розрахунку збитків, заподіяних порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища (Затверджена наказом Мінекобезпеки від 18.05.1995 № 36), Методика розрахунку збитків, заподіяних рибному господарству порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища (Затверджена наказом Мінекобезпеки України від 18.05.95 № 36), Методика розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів (Затверджена наказом Мінекобезпеки від 18.05.1995 № 37).

Розвиток методичного забезпечення державної політики з питань надзвичайних екологічних ситуацій визначається державною стратегією щодо цивільної оборони. Значимо, що політичні зміни та значна кількість великих катастроф, які спостерігаються останнім часом на території України, змінюють попередню парадигму цивільної оборони на таку, що базується на визнанні пріоритету захисту населення і територій від загроз мирного часу і пошуку нової моделі такого захисту з урахуванням необхідності переходу від галузевого до функціонального принципу реагування на надзвичайні ситуації.

Перш за все в Україні необхідно удосконалити систему відповідних організаційних структур, а саме: на всіх рівнях створених органів управління, спеціально уповноважених вирішувати завдання у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій; спеціальних загонів сил і засобів, які залучаються до ліквідації надзвичайних ситуацій, їх перелік та порядок застосування.

Проаналізувавши правові норми, які регулюють суспільні відносини у сфері запобігання та ліквідації надзвичайних екологічних ситуацій, стає очевидним те, що вони утворюють складний комплексний правовий інститут, якому притаманні певні риси, що потребують поглибленого аналізу [9].

При цьому дія правових норм правового інституту поширюється на:

1) усі сфери економіки, виробничу та господарську діяльність, де можуть статися надзвичайні ситуації з небезпечними наслідками для навколишнього середовища та здоров'я людей, і міститься у законах України "Про транспорт", "Про трубопровідний транспорт", "Про пестициди і агрохімікати", "Про поводження з радіоактивними відходами", "Про електроенергетику", "Про захист рослин", "Про меліорацію земель", "Про перевезення небезпечних вантажів" тощо;

2) правове регулювання всіх органів державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, що мають забезпечувати організацію та реалізацію заходів щодо реагування на надзвичайні ситуації з небезпечними для довкілля та людей наслідками, яке забезпечується, зокрема, Конституцією України (статті 85, 106), законами України "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру", "Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності у сфері цивільної оборони та захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій", "Про міліцію", "Про Збройні сили України", "Про Службу безпеки України", "Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України", "Про ветеринарну медицину", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим", "Про Раду національної безпеки і оборони України", "Про війська Цивільної оборони України", "Про місцеві державні адміністрації", постановами Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про єдину систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та

ЧАСТИНА 2 НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

природного характеру”, укази Президента України “Про вдосконалення системи реагування на надзвичайні ситуації на водних об’єктах”, “Про вдосконалення єдиної системи проведення авіаційних робіт з пошуку, рятування та організації захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій”.

Слід відзначити, що значною мірою специфіку проаналізованого правового інституту визначають норми, що передбачають спеціальні заходи щодо запобігання та ліквідації надзвичайних екологічних ситуацій: інформаційного, фінансового, матеріально-технічного, аварійно-рятувального та іншого характеру, які містяться, зокрема, у законах України “Про правові засади цивільного захисту”, “Про державний матеріальний резерв”, “Про гуманітарну допомогу”, “Про формування, порядок надходження і використання коштів Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення”, “Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів”, “Про державну таємницю”, “Про страховий фонд документації України”.

Значна кількість норм правового інституту з питань надзвичайних екологічних ситуацій міститься в екологічному та з охорони здоров’я законодавстві, а саме: у законах України “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про зону надзвичайної екологічної ситуації”, “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення”, “Про ветеринарну медицину”, “Про карантин рослин”, “Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами”, “Про екологічний аудит”, “Про екологічну мережу”, “Про екологічну експертизу”, “Про питну воду та питне водопостачання” тощо.

Разом з тим слід відзначити, що в сучасних умовах для реалізації всіх необхідних заходів лише державних зусиль мало. Тому важливого значення набувають питання впровадження організаційних і економічних механізмів, які забезпечать залучення необхідних сил і засобів та передбачать реалізацію на державному та регіональному рівнях загальнодержавних стратегічних програм, які будуть спрямовані на забезпечення гармонійного сталого розвитку та зменшення ризиків виникнення різного роду надзвичайних ситуацій та їх масштабів. Отже, стратегію національної безпеки в XXI столітті, у тому числі екологічної, необхідно будувати, базуючись на аналізі швидкозмінної реальності, нових ризиків і динаміки існуючих глобальних проблем (загроз).

Тому на сучасному етапі основною метою державної політики у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та забезпечення екологічної безпеки повинно бути забезпечення гарантованого рівня безпеки особистості, суспільства і держави у межах науково обґрунтованих критеріїв прийнятної ризику, реалізація якої повинна регламентуватися відповідними законами і нормативно-правовими актами, шляхом розроблення та реалізації державних і регіональних цільових програм, науково-технічних програм, планів розвитку та удосконалення єдиної системи цивільного захисту, та здійснюватися з дотриманням таких основних принципів. А саме:

- захисту населення від надзвичайних ситуацій підлягає все населення України;
- підготовка і реалізація заходів щодо захисту від надзвичайних ситуацій здійснюється з урахуванням розподілу повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади;
- у разі виникнення надзвичайних ситуацій забезпечується пріоритетність завдань щодо рятування життя і збереження здоров’я людей;
- основні заходи, спрямовані на запобігання надзвичайних ситуацій, на максимальне зменшення втрат та збитків, здійснюються завчасно;
- планування і здійснення заходів щодо захисту населення і територій від

надзвичайних ситуацій здійснюється з урахуванням економічних та природних умов, особливостей територій і ступеня реальної небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій.

При цьому для забезпечення екологічної безпеки, вирішення проблем забруднення води повітря, збереження біорізноманіття мають базуватися на відповідальності і прозорості вчинків кожного учасника цього процесу, а створення передумов для збалансування інтересів суспільства і можливостей природи, соціально-економічного розвитку повинні сприяти зміцненню потенціалу суспільної свідомості, підвищенню компетентності всіх тих, хто ухвалює відповідальні для суспільства і сталого розвитку рішення.

Центральними органами виконавчої влади, які здійснюють державну політику у сфері цивільного захисту, охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, поводження з радіоактивними відходами та вибуховими матеріалами промислового призначення, рятувальної справи, техногенної та екологічної безпеки є Міністерство з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи та Міністерство охорони навколишнього природного середовища.

У 2008 році вперше за роки незалежності України Кабінетом Міністрів України (розпорядженнями від 22.02.2008 № 366-р “Про схвалення пріоритетів діяльності міністерств на 2008 рік” та від 27.02.2008 № 383-р “Про затвердження плану заходів, спрямованих на реалізацію пріоритетів діяльності Кабінету Міністрів України у 2008 році”) визначено головними пріоритетними завданнями МНС, зокрема, такі:

- створення системи забезпечення контролю за станом потенційно небезпечних об’єктів, здійснення превентивних заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;
- створення системи надання допомоги населенню (“служба 112”);
- проведення заходів щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему, забезпечення реабілітації радіоактивно забруднених територій;
- підвищення рівня захисту населення від наслідків природних і техногенних аварій.

Для підвищення рівня екологічної безпеки та впорядкування структури єдиної системи цивільного захисту, оптимізації управління процесами створення умов для зменшення ризику виникнення надзвичайних екологічних ситуацій та досягнення гарантованого рівня захисту населення і територій від їх наслідків необхідно розробити на довгострокову перспективу Загальнодержавну цільову програму розвитку цивільного захисту, актуальність розроблення і прийняття якої зумовлені необхідністю підвищення рівня координації дій органів управління та забезпечення матеріально-технічними ресурсами для ефективного розв’язання проблем у сфері цивільного захисту.

А також для забезпечення системи попередження та реагування на надзвичайні ситуації різного характеру, нехай техногенного чи екологічного, необхідно посилити економічні важелі раціонального розвитку і розміщення продуктивних сил, сприяти комплексному економічному і соціальному розвитку України, розвитку міжрегіональних зв’язків та всіяко сприяти удосконаленню загальнодержавної системи забезпечення екологічної безпеки шляхом фінансування та стимулювання організаційних заходів, спрямованих на попередження виникнення надзвичайних екологічних ситуацій, які здійснюються з Державного бюджету України та місцевих бюджетів.

Однак унаслідок одночасного функціонування в Україні трьох систем протидії надзвичайним ситуаціям – системи цивільної оборони, єдиної державної системи

ЧАСТИНА 2 НАУКОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного і природного характеру та єдиної системи цивільного захисту – призводить до узгодженості дій центральних і місцевих органів виконавчої влади.

Тому оптимальним шляхом вирішення проблеми законодавчого врегулювання відносин, усунення протиріч, уніфікації, впорядкування та систематизації нормативно-правових актів, формування належних правових, економічних і організаційних засад у сфері цивільного захисту, наміри необхідність розроблення Кодексу цивільного захисту України, що стане систематизованим єдиним галузевим законодавчим актом, який враховуватиме та узгоджуватиме положення, які містяться у законодавстві з питань цивільного захисту та буде визначати державну політику та заходи щодо її реалізації у цій сфері. Тобто прийняття Кодексу дасть можливість:

- удосконалити правові, економічні та організаційні засади реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, зокрема щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та їх наслідків;
- створити єдину систему цивільного захисту;
- розподілити повноваження і функції у сфері цивільного захисту між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами;
- підвищити ефективність заходів, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;
- усунути протиріччя та дублювання, що містяться у нормативно-правових актах у сфері цивільного захисту.

Можна констатувати такі напрями вдосконалення нормативно-правового забезпечення державного регулювання у сфері надзвичайних екологічних ситуацій (за аналогією з класифікацією напрямів удосконалення нормативно-правового забезпечення екологічної безпеки, запропонованого Є.В.Хлобистовим [10, с.151]).

1. Створення новітніх нормативних актів для узгодження вимог державного регулювання у сфері надзвичайних екологічних ситуацій з можливостями розвитку економіки; впровадження процедур оцінки навколишнього середовища, техногенного впливу та цивільного захисту населення, відповідних і до вимог європейського законодавства, і до потреб практики; поширення механізмів екологічного аудиту, страхування та ліцензування господарської діяльності; урахування актуальності проблем, на розв'язання яких спрямовані ці акти.

2. Поглиблення наукового забезпечення процедур формування і реалізації екологічної політики регіонального і місцевого рівнів, розширення прав місцевого самоврядування та громадського контролю у сфері екологічно небезпечної господарської діяльності. Вдосконалення змісту актів за принципом економічної ефективності їх дії, вартості для держави розроблення та впровадження нормативно-правових документів.

3. Удосконалення механізмів впровадження нормативних актів, стимулювання обізнаності широких кіл громадськості з новітніми нормативно-правовими й методичними актами щодо державного регулювання у сфері надзвичайних екологічних ситуацій.

4. Посилення персональної та відомчої відповідальності за дотримання вимог природоохоронного законодавства та законодавства щодо регулювання у сфері надзвичайних екологічних ситуацій.

5. Урахування міжнародних, регіональних, політичних особливостей розвитку законодавства та соціально-економічних процесів, що впливатимуть на стан державного регулювання у сфері надзвичайних екологічних ситуацій.

Саме відбиття у розвитку нормативно-правового забезпечення екологічної безпеки держави означених питань сприятиме підвищенню ефективності екологічної політики як на регіональному, так і загальнодержавному рівнях.

Отже, систематичне удосконалення законодавчого, нормативно-правового та інституційного забезпечення, а також приведення його у відповідність до екологічних та економічних можливостей держави – це важливий фактор підвищення ефективності законодавчої та нормативно-правової бази щодо надзвичайних ситуацій, у тому числі надзвичайних екологічних ситуацій.

1. *Надзвичайні ситуації* : збірник норм.-прав. актів ; за заг. ред. В. В. Дурдинця. Том 3. – К. : Агентство “Чорнобильінтерінформ”, 2001. – 532 с. – (Нормативно-правові акти з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру).
2. *Надзвичайні ситуації* : збірник норм.-прав. актів ; під заг. ред. В. І. Балогі. Том 4. – К. : Агентство “Чорнобильінтерінформ”, 2006. – 540 с. – (Нормативно-правові акти з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру).
3. *Закон України від 3 лютого 1993 року № 2974 “Про цивільну оборону”* : станом на 27 березня 2009 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Інформаційно-аналітичний центр «Ліга», ТОВ «Ліга Закон», 2009.
4. *Закон України від 8 червня 2000 року № 1809-III “Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”*: станом на 27 березня 2009 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Інформаційно-аналітичний центр «Ліга», ТОВ «Ліга Закон», 2009.
5. *Закон України від 14 грудня 1999 року № 1281-XIV “Про аварійно-рятувальні служби”* : станом на 27 березня 2009 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Інформаційно-аналітичний центр «Ліга», ТОВ «Ліга Закон», 2009.
6. *Закон України від 13 липня 2000 року № 1908-III “Про зону надзвичайної екологічної ситуації”*: станом на 27 березня 2009 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Інформаційно-аналітичний центр «Ліга», ТОВ «Ліга Закон», 2009.
7. *Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III “Про правовий режим надзвичайного стану”*: станом на 27 березня 2009 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Інформаційно-аналітичний центр «Ліга», ТОВ «Ліга Закон», 2009.
8. *Указ Президента України від 26 березня 1999 року № 284/99 “Про Концепцію захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій”*: станом на 27 березня 2009 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Інформаційно-аналітичний центр «Ліга», ТОВ «Ліга Закон», 2009.
9. *Шемшученко Ю. С.* Екологічне право України / Юрій Сергійович Шемшученко. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. – 848 с. – (Академічний курс: Підручник).
10. *Хлобистов Є. В.* Екологічна безпека трансформаційної економіки : монографія / Євген Володимирович Хлобистов / РВПС України НАН України / – К. : Агентство «Чорнобильінтерінформ», 2004. – 336 с.

Отримано 29.11.2008 р.

С.Г. Сосюра

Нормативно-правовое и институционное обеспечение государственного регулирования в сфере чрезвычайных экологических ситуаций

В статье освещаются вопросы формирования и усовершенствования нормативно-правового и институционального обеспечения государственного регулирования в сфере чрезвычайных экологических ситуаций, которые регламентируют вопросы защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций, реагирование на них, функционирование системы соответствующих организационных структур; осуществление мероприятий по улучшению экологической обстановки в отдельных регионах Украины и обеспечения экологической безопасности в целом.

Ключевые слова: государственное регулирование, защита населения, экологическая безопасность, институциональное обеспечение, чрезвычайная ситуация, усовершенствование.